

Obchodní právo

Závazkové právo (obecná část)

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Mgr. Tomáš Gongol, Ph.D.

Mgr. Michael Münster

přednáška

Absolutní majetková práva vs. Relativní majetková práva

- **Absolutní majetková práva**
 - část III. NOZ
 - vyjadřuje právní ovládnání věci (statický charakter),
 - působí proti všem (erga omnes)
 - např. vlastnictví

 - **Relativní majetková práva**
 - část IV. NOZ
 - typ občanskoprávního vztahu, který umožňuje subjektům převádět svá práva a povinnosti na jiné subjekty a dosahovat tak právními prostředky ekonomického efektu rozdělování a přerozdělování vyrobených hmotných (ale i nehmotných) statků (směnu zboží).
 - působí mezi konkrétními subjekty (inter partes)
 - např. kupní smlouva
-

- **Relativní povaha**
 - spojení mezi dvěma či více individuálně určenými subjekty (opakem je absolutní povaha věcných práv)
- **Majetkový charakter**
 - uskutečňuje pohyb majetku
- **Vzájemnost práv a povinnosti**
 - právo jedné strany (věřitele) odpovídá povinnosti strany druhé (dlužníka).

- **Závazek (obligace)**
 - Jde o **vztah** mezi věřitelem a dlužníkem.
 - *Ze závazku má věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit (§ 1721 NOZ)*
- **Dluh – co má být plněno**
- **Dlužník – kdo plní**
- **Věřitel – komu má být plněno**
- **Pohledávka – věřitelovo právo na plnění**

- **Obsahem závazku** musí být především určení plnění, které má být poskytnuto. Může spočívat v povinnosti:
 - *něco dát (dare),*
 - *konat (facere),*
 - *něčeho se zdržet (omitere),*
 - *něco strpět (pati).*

- **Plnění** může:
 - *být věcné nebo peněžité,*
 - *se týkat věci určené jednotlivě nebo jen podle druhu.*
 - Věcmi určenými podle druhu jsou věci, které jsou určeny podle počtu, míry nebo váhy a mohou být nahrazeny jinými věcmi téhož druhu a jakosti.

Závazky vznikají ze:

- *ze smlouvy,*
- *z protiprávního činu (z deliktů), nebo*
- *z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá (např. bezdůvodné obohacení, nepřikázané jednání)*

Ustanovení o závazcích, které vznikají ze smluv, se použijí přiměřeně i na závazky vznikající na základě jiných právních skutečností (§ 1723 NOZ)

- **Jednoduché závazky** mají na obou stranách jen jeden subjekt (např. smlouva o půjčce) .
 - **Společné závazky** mají alespoň na jedné straně závazku více subjektů nebo u nich je ve vzájemném postavení více stran závazku. Společné závazky lze dělit dále na:
 - **dílčí**, kdy každý ze společných subjektů je oprávněn nebo povinen plnit či požadovat pouze **vymezenou část celého plnění** (smlouva o subdodávkách stavebního díla),
 - **solidární**, u nichž spoludlužníci nebo spoluvěřitelé jsou povinni plnit či oprávnění požadovat **plnění stejného dluhu rukou společnou a nerozdílnou** či plnění celé pohledávky kterýmkoli ze spoluvěřitelů po témže dlužníkovi (smlouva o ručení),
 - **nedílné**, které lze splnit pouze **příspěním** všech spoludlužníků nebo spoluvěřitelů.
-

Typy závazků dle úpravy v zákoně

- **smlouvy pojmenované (nominátní)**, tj. občanským zákoníkem výslovně upravené,
- **smlouvy nepojmenované (inominátní)**, tj. v zákoně výslovně neupravené
- **smlouvy smíšené**, tj. obsahující prvky více smluv (smluvních typů)

Typy závazků dle předmětu plnění

- **peněžité** (např. smlouva o zápůjčce) **nebo nepeněžité** (např. smlouva o spolupráci),
- **vzájemné, tj. úplatné** (např. kupní smlouva), **bezplatné** (např. smlouva darovací),
- **závazky s plněním jednotlivě určeným** (individuálně určena věc – např. os. voz. reg. zn.),
- **závazky s plněním druhově určeným** (např. cement, stavební dřevo)
- **závazky s plněním alternativně určeným** (např. dlužník si může vybrat mezi několika možnostmi, případně poskytnout plnění náhradní).

- **zásada autonomie vůle smluvních stran**
 - Převážně dispozitivní úprava závazků.
- **zásada bezformálnosti**
- **zásada přednosti platnosti právního jednání před jeho neplatnosti**
 - např. *Pokud již došlo k plnění na základě smlouvy, která není uzavřena ve formě ujednané stranami, nemůže být jednou z těchto stran namítáno, že je smlouva kvůli tomu neplatná (§ 582 NOZ).*
- **zásada ochrany slabší strany**
- **zásada ochrany spotřebitele**

- **Porušení předsmluvní odpovědnosti** nastává v případě:
 - *kdy někdo zahájí jednání o smlouvě s jiným jen „na oko“, nebo*
 - *v takovém jednání pokračuje, aniž má úmysl smlouvu uzavřít, nebo*
 - *kdy jednání stran dospělo do takového stádia, že se uzavření smlouvy jevílo již jako vysoce pravděpodobné a nedošlo k němu jen proto, že jedna ze stran jednání o uzavření smlouvy ukončila, aniž pro to měla spravedlivý důvod, nebo*
 - *zneužití vzájemné výměny informací, často důvěrné povahy, které směřují k uzavření smlouvy a stvrzují, že výsledkem kontraktace bude smlouva, a osvědčují zájem smlouvu uzavřít, a to k tíži toho, kdo tyto informace poskytl.*
 - **Odpovědnost za škodu:**
 - povinnost strany, která ukončí jednání o uzavření smlouvy, **nahradit druhé straně škodu**, která jí v souvislosti s očekáváním uzavření smlouvy vznikla
-

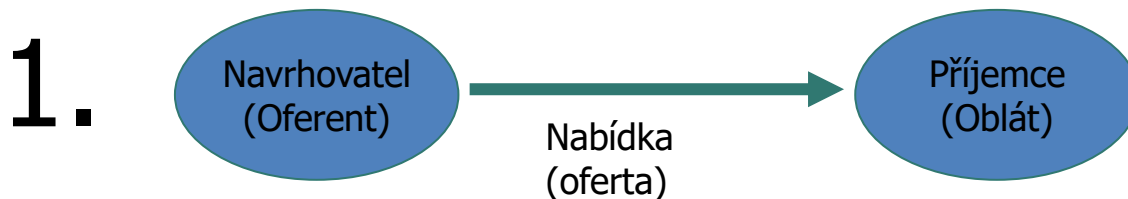
Klasická trojsložková struktura:

1. nabídka (oferta),
2. přijetí (akceptace),
3. konsensus (obligace)

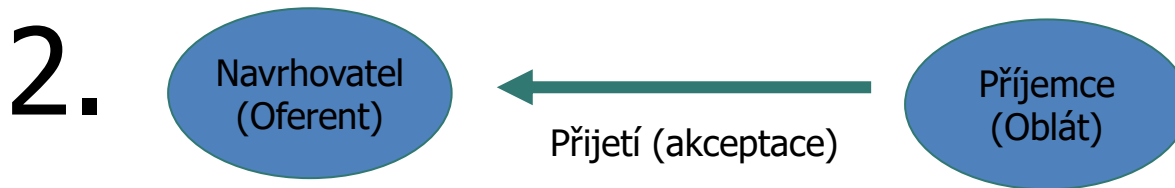
Za předpokladu dosažení shody stran na obsahu smlouvy, může být smlouva uzavřena i jiným způsobem (§ 1725 NOZ)

- Strany mají volnost určit si obsah
 - To jim *umožní uzavřít smlouvu platně i tehdy, nedohodly-li se o určité náležitosti vyžadované podle úpravy toho kterého smluvního typu.*

Proces uzavírání smlouvy

- O nabídku jde, je-i z ní zřejmé:
 - kdo ji činí
 - o návrh jaké smlouvy se jedná
- Může být učiněna i vůči neurčitým osobám
 - nabídkou je i vystavení zboží s cenou

- Akceptační lhůta
 - Smlouva vzniká včasným přijetím návrhu
-

1) Neodvolatelná

- je to v ní výslovně vyjádřená neodvolatelnost,
- vyplývá to z předchozí zavedené praxe (obchodního styku),
- vyplývá to ze zvyklostí.

Lze ji **zrušit** pokud zrušovací projev dojde **oblátovi** (druhé straně)

- před doručením nabídky nebo
- nejpozději současně s ním

2) Odvolatelná

- ve všech ostatních případech

Nabídku lze **odvolat** jen tehdy, je-li doručena **oblátovi** (druhé straně)
dříve, než odeslal přijetí

- pokud oblát zašle oferentovi **zpět návrh, který podstatně nemění podmínky původní nabídky**, jedná se o přijetí nabídky, a nikoliv o nabídku novou
 - *pokud navrhované znění není bez zbytečného odkladu odmítnuto, jedná se o platně uzavřenou smlouvu, v pozměněném znění*
 - v opačném případě **riskujete uzavření smlouvy ve znění, které jste v plném rozsahu neodsouhlasili**
 - přijetí nabídky s dodatkem nebo odchylkou **je možné předem vyloučit**, pouze pokud je to uvedeno už v nabídce nebo jiným způsobem, který nevzbuzuje pochybnost

- *nabídka musí být přijata ve lhůtě, kterou stanoví ten, kdo ji činí*
- určení akceptační lhůty:
 - ve **smlouvě**
 - není-li akceptační lhůta určena, v **době přiměřené** povaze navrhované smlouvy a rychlosti prostředků, jež navrhovatel použil pro zaslání nabídky
 - nabídka učiněná vůči nepřítomné osobě v písemné formě má být přijata v době **přiměřené povaze věci**,
- navrhovatel nabídkou zásadně vázán pro celou **akceptační lhůtu**
- mlčení nebo nečinnost samy o sobě přijetím nejsou

- **princip bezformálnosti**
 - pokud není **zákonem** nebo **jednou ze stran** vyžadována písemná forma, postačí pro platnost smlouvy forma ústní
- **obchodní potvrzovací dopis**
 - využitelný v situacích, kdy je mezi podnikateli ujednána smlouva ústně a následně se kterákoli ze stran rozhodne potvrdit
 - smlouva platí za **uzavřenou s obsahem uvedeným v potvrzení, i když vykazuje odchylky od skutečně ujednaného obsahu smlouvy; podmínky:**
 - *musí být pouze nepodstatného charakteru a*
 - *takové, aby je rozumný podnikatel ještě schválil.*
 - v případě, že obchodní potvrzovací dopis přijde podnikateli, je nezbytné na něj **ihned reagovat a případné odlišné znění odmítnout.**

- Pro usnadnění a urychlení procesu uzavírání smluv mají strany možnost podřídít svůj vztah pravidlům obsaženým v obchodních podmínkách, které jsou
 - zpravidla nedílnou součástí smlouvy nebo
 - je na ně ve smlouvě odkazováno (INCOTERMS).
 - Platí pro smlouvy mezi podnikateli
 - Musí být oběma stranám známé
 - Možnost stranám, aby si již při uzavírání smlouvy sjednaly možnost jednostranné změny obchodních podmínek
 - *druhá strana bude mít možnost změny odmítnout a závazek z tohoto důvodu vypovědět*
 - **Odchylná ujednání ve smlouvě** mají před zněním obchodních podmínek přednost
 - Ustanovení obchodních podmínek, která druhá strana **nemohla rozumně očekávat, jsou neúčinná**, ledaže s nimi tato strana výslovně souhlasila (přihlíží se i k např. velikosti písma, umístění textu apod.)
-

- Dojde-li ke změně okolností tak podstatné, že změna založí v právech a povinnostech stran *zvlášt' hrubý nepoměr znevýhodněním jedné z nich*
 - *bud' neúměrným zvýšením nákladů plnění, anebo*
 - *neúměrným snížením hodnoty předmětu plnění,*
- má dotčená strana právo **domáhat se vůči druhé straně obnovení jednání o smlouvě**, prokáže-li, že
 - *změnu nemohla rozumně předpokládat ani ovlivnit a*
 - *skutečnost nastala až po uzavření smlouvy, anebo se dotčené straně stala až po uzavření smlouvy známou*
- Pokud se strany v přiměřené lhůtě nedohodnou na změně smlouvy, může se kterákoli z nich obrátit na **soud** a požadovat, aby závazek změnil či zrušil.
 - Uplatnění tohoto práva je časově omezeno **2 měsíci od zjištění změn.**

Smlouvy uzavírané adhezním způsobem

- není výsledkem vyjednávání obou stran o jejím obsahu, ale vznikla tak, že jedna strana předložila druhé hotový text smlouvy
 - např. licence k software, tel.operátoři, pojistné smlouvy, apod.
- Riziko nerovnosti
- Ochranné limity v NOZ
 - Odkaz (doložka) na podmínky uvedené mimo vlastní text smlouvy je platný
 - *byla-li slabší strana s doložkou a jejím významem seznámena nebo*
 - *prokáže-li se, že význam doložky musela znát.*
 - Doložka je neplatná,
 - pokud ji lze přečíst jen se zvláštními obtížemi nebo je pro *osobu průměrného rozumu* nesrozumitelná
 - když je pro slabší stranu zvláště nevýhodná, aniž je pro to rozumný důvod

Podstata smlouvy o smlouvě budoucí spočívá v tom, že se *nejméně jedna strana*

- *zavazuje uzavřít po vyzvání v ujednané lhůtě,*
- *jinak do jednoho roku,*

budoucí smlouvu, jejíž obsah je ujednán alespoň obecným způsobem.

- **Zánik**
 - pokud oprávněná strana v dané lhůtě zavázanou stranu **nevyzve,**
 - v případě, že se **změnily okolnosti,** z nichž strany při vzniku závazku ze smlouvy budoucí zřejmě vycházely, do té míry, že na zavázané straně nelze rozumně požadovat, aby smlouvu uzavřel.

- **V osobě**
 - Změna v osobě věřitele
 - Postoupení pohledávky
 - Postoupení souboru pohledávek
 - Změna v osobě dlužníka
 - Převzetí dluhu
 - Přistoupení k dluhu
 - Převzetí majetku
 - Změna v osobě věřitele i dlužníka
 - Postoupení smlouvy
 - **V obsahu závazků**
 - Novace
 - Narovnání
-

Postoupení pohledávky

- Změna v osobě **věřitele**
- Věřitel (**postupitel**) může celou pohledávku nebo její část **postoupit smlouvou** jiné osobě (**postupníkovi**).
- Učinit tak může **i bez souhlasu dlužníka**.
- Dlužník je poté povinen splatit dluh postupníkovi
 - *podmínkou je, aby o postoupení byl vyrozuměn*
- Postoupením pohledávky (cesí) nabývá postupník také její příslušenství a práva s pohledávkou spojená, včetně jejího zajištění
- Ručení postupitele za dobytost pohledávky nastává přímo ze zákona (je možno smluvně vyloučit) (!!!)

Postoupení souboru pohledávek

- globální cesse
 - typicky hromadné postoupení pohledávek vznikajících z provozu určitého obchodního závodu
 - soubor pohledávek musí být dostatečně určen (identifikován) (převzetí dosavadní judikatury)
-

Postoupení smlouvy

- postoupení jak práv tak i povinností z celé smlouvy či její části třetí osobě
 - nutný souhlas postoupené strany (i předem)
 - uzavírání smluv na řad
 - nesmí být dosud ze smlouvy splněno
 - postoupení je účinné od souhlasu s postoupením (byl-li souhlas předem, pak notifikací)
 - osvobození od povinností postupitele a možnost jeho odmítnutí postoupeným (§ 1898 a § 1899 NOZ)
-

Změna v osobě dlužníka

Převzetí dluhu

- Přejímatel dluhu ujedná s dlužníkem, že *přejímá jeho dluh*, pak nastoupí jako dlužník na jeho místo. K tomu je vyžadován souhlas věřitele.

Přistoupení k dluhu

- Kdo bez dlužníkovy souhlasu ujedná s věřitelem, že za dlužníka splní jeho dluh, stává se novým dlužníkem vedle původního dlužníka a je spolu s ním zavázán společně a nerozdílně (solidárně)
-

Změna v osobě dlužníka

Převzetí majetku

- převzetí celého majetku nebo jeho poměrné části
 - nabyvatel se zcizitelem společně a nerozdílně zavázání věřiteli (ochrana věřitele)
 - neuplatní se při zcizení závodu nebo jeho pobočky a přeměně právnické osoby
-

Změny v obsahu závazků

Novace

- je dohodou o změně obsahu závazku - možnost stran ujednat změnu obsahu původního závazku a nahradit nebo modifikovat jej oprávněními a povinnostmi nově sjednanými

Novace privativní – úplně ruší dosavadní závazek a nahrazuje novým

Novace kumulativní - v dohodnutém rozsahu mění původní závazek

Narovnání

- **Hlavním účelem** narovnání je odstranit spornost práv mezi stranami, což znamená, že *dosavadní závazek lze nahradit novým závazkem i tak, že si strany ujednáním upraví práva a povinnosti mezi nimi dosud sporné nebo pochybné.*

Zajištění a utvrzení dluhů

NOZ (§ 2010 - § 2054) rozlišuje mezi:

1) zajištěním dluhu:

- a) *zástava*
 - b) *ručení*
 - c) *bankovní záruka*
 - d) *zajišťovací převod*
 - e) *dohoda o srážkách ze mzdy*
- Dluh lze zajistit, i) zaváže-li se třetí osoba věřiteli nebo ve prospěch věřitele za dlužníkovu plnění, anebo ii) dá-li někdo věřiteli nebo ve prospěch věřitele *majetkovou jistotu*, že dlužník svůj dluh splní.

2) utvrzením dluhu:

- a) *smluvní pokuta*
 - b) *uznání dluhu*
- Uznání dluhu a smluvní pokuta neposkytují věřiteli náhradní zdroj uspokojení jeho pohledávky.
-

Jistota (§ 2012 a násl. NOZ):

- tzv. kauce
 - není jedním ze zajišťovacích instrumentů
 - **povinnost dát jistotu (tj. zajistit závazek) vyplývá buď:**
 - *ze smlouvy, nebo*
 - *z právního předpisu, který v určitých případech dává věřiteli právo žádat o poskytnutí jistoty (např. § 1015 NOZ „Způsobila-li movitá věc na cizím pozemku škodu, může ji vlastník pozemku zadržet, dokud neobdrží jinou jistotu nebo náhradu škody.)*
 - **za dostatečnou jistotu se především považuje:**
 - *zástavní právo (zástava, a to zásadně jen do určité výše hodnoty zastavené věci) (viz dále),*
 - *ručení (není-li možné složit zástavu, tak způsobilým ručitelem) (viz dále)*
 - výčet je demonstrativní
-

Jistota (§ 2012 a násl. NOZ):

- **Ad zástava:**
 - hodnota věci způsobilá jistoty – $2/3$ obvyklé ceny
 - má se za to, že:
 - stavební pozemek nebo nemovitá věc sloužící podnikatelským účelům jsou dostatečnou jistotou do $1/2$ obvyklé ceny
 - cenný papír zajišťující bezpečný výnos je dostatečnou jistotou do $3/4$ obvyklé ceny
 - vklady v bankách nebo spořitelních a úvěrních družstvech jsou způsobilou jistotou do výše pojištění
 - **Ad ručitel:**
 - způsobilý ručitel – osoba, která může být žalována v tuzemsku a má vhodný majetek
-

Zajištění dluhu

Zajišťovací instrumenty:

- a) *Zástavní právo* (§ 1309 a násl. NOZ) (patří mezi věcná práva)
- b) *Ručení* (§ 2018 a násl. NOZ)
- c) *Finanční záruka* (§ 2029 a násl. NOZ)
- d) *Zajišťovací převod práva* (§ 2040 a násl. NOZ)
- e) *Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů* (§ 2045 a násl. NOZ)

- tzv. akcesorická povaha

Ručení (§ 2018 a násl. NOZ):

- vychází z právní úpravy ObchZ
 - vzniká písemným prohlášením ručitele (osoby odlišné od dlužníka) vůči věřiteli, že ho uspokojí, jestliže dlužník nesplní svůj dluh (nutná akceptace ze strany věřitele („*Nepřijme-li věřitel ručitele, nemůže po něm nic žádat.*“))
 - obligatorní písemná forma ručitelského prohlášení
 - rozšiřuje se okruh dluhů, které lze zajistit ručením o:
 - dluhy budoucí nebo podmíněné
 - soubor dluhů určitého druhu vznikajících v určité době
 - soubor dluhů určitého druhu vznikajících z téhož právního důvodu
 - věřitel má právo požadovat splnění na ručiteli, nesplnil-li dlužník v přiměřené lhůtě dluh, ač jej k tomu věřitel v písemné formě vyzval (výzvy není třeba, nemůže-li ji věřitel uskutečnit nebo je-li nepochybné, že dlužník dluh nesplní)
 - ručitel může vůči věřiteli uplatnit všechny námítky, které má proti věřiteli dlužník.
-

Finanční záruka (§ 2029 a násl. NOZ):

- vychází z právní úpravy bankovní záruky dle ObchZ
ALE
 - mohou sjednávat i jiné subjekty než banky
 - je-li výstavcem banka, jedná se o bankovní záruku
 - vzniká písemným prohlášením výstavce v písemné záruční listině, že uspokojí věřitele podle záruční listiny do výše určité peněžní částky, nesplní-li dlužník věřiteli určitý dluh
 - obligatorní písemná forma záruční listiny
 - prosté ručení x finanční záruka
 - výstavce ručí jen do určité výše a za podmínek uvedených v záruční listině
 - námitky výstavce jen takové, které připouští záruční listina
 - výzva věřitele ke splnění dluhu dlužníkem, jen stanoví-li to záruční listina
-

Zajišťovací převod práva (§ 2040 a násl. NOZ):

- smlouvou o zajišťovacím převodu práva zajišťuje dlužník nebo třetí osoba dluh tím, že věřiteli dočasně (resp. podmíněně) převede své právo
 - není-li dohodnuto jinak, jedná se o převod s rozvazovací podmínkou, že dluh bude splněn (tj. po splnění dluhu se dlužníkovu vlastnictví obnoví)
 - lze dohodnout tzv. fiduciární převod bez rozvazovací podmínky (tj. po splnění dluhu věřitel převede zpět na dlužníka)
 - obligatorní písemná forma u nemovitých věcí
 - týká-li se zajišťovací převod práva věci zapsané ve veřejném seznamu, vzniká zajištění zápisem do tohoto seznamu; zapíše se i dočasná povaha zajišťovacího převodu práva
 - nesplnění dluhu u zajišťovacího převodu práva → dočasně převedené právo se mění na trvalé
 - zřejmý rozdíl mezi hodnotou zajištění a výší dluhu → povinnost vypořádat
-

Dohoda o srážkách ze mzdy (§ 2045 a násl. NOZ):

- dluh lze zajistit dohodou věřitele a dlužníka
 - o srážkách ze mzdy nebo platu,
 - z odměny ze smlouvy o výkonu závislé práce, nebo
 - z náhrady mzdy nebo platu,
 - příp. z jiných příjmů, s nimiž se nakládá jako se mzdou nebo platem,
 - a to ve výši nepřesahující jejich 1/2
 - nutný předchozí souhlas zaměstnavatele
 - proti zaměstnavateli nabývá věřitel práva na výplatu srážek okamžikem, kdy byla zaměstnavateli dohoda předložena
-

Utvrzení dluhu

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Utvrzovací instrumenty:

a) *smluvní pokuta* (§ 2048 a násl. NOZ)

b) *uznání dluhu* (§ 2053 a násl. NOZ)

- tzv. akcesorická povaha

Smluvní pokuta (§ 2048 a násl. NOZ):

- **lze sjednat pro případ porušení smluvené povinnosti** (utvrzená povinnost musí být vymezena konkrétně (NS 23 Cdo 4357/2011))
 - **lze sjednat i ústně**
 - nově odpadá požadavek písemné formy pro sjednání smluvní pokuty
 - **určení výše smluvní pokuty:**
 - v určité výši, nebo
 - způsob, jak se výše smluvní pokuty určí
 - **zpravidla peněžitá forma**
 - ALE smluvní pokutu lze sjednat i ve formě jiného než peněžitého plnění (smluvní pokuta může být ujednána i v naturálním plnění)
 - povinnost zaplatit smluvní pokutu **nevyžaduje zavinění** (po dohodě však lze vázat na zavinění)
-

Smluvní pokuta (§ 2048 a násl. NOZ):

- **Smluvní pokuta a náhrada škody:**
 - věřitel může požadovat sjednanou smluvní pokutu bez zřetele k tomu, zda mu porušením smluvené povinnosti vznikla škoda
 - je-li ujednána smluvní pokuta, nemá věřitel právo na náhradu škody vzniklé z porušení povinnosti, ke kterému se smluvní pokuta vztahuje (tzv. paušalizace náhrady škody) – je nutno sjednat jinak
 - **Smluvní pokuta a utvrzený dluh:**
 - zaplacení smluvní pokuty nezbavuje dlužníka povinnosti splnit dluh smluvní pokutou utvrzený
 - ale může být sjednána tzv. nepravá smluvní pokuta, kdy zaplacením smluvní pokuty smluvní povinnost zanikne
 - **Moderační právo soudu:**
 - na návrh dlužníka je soud oprávněn snížit nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu
-

Uznání dluhu (§ 2053 a násl. NOZ):

- obligatorní písemná forma
 - uznání dluhu má dva důležité významy:
 - 1) zakládá vyvratitelnou domněnku existence dluhu v době uznání**
 - uzná-li někdo svůj dluh *co do důvodu i výše* prohlášením učiněným v písemné formě, má se za to, že dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá – je tedy na dlužníkovi, aby prokázal, že dluh neexistoval
 - 2) přerušení běhu promlčecí lhůty a započetí běhu nové promlčecí lhůty, a to desetileté**
 - uznal-li dlužník svůj dluh, promlčí se právo za 10 let ode dne, kdy k uznání dluhu došlo (určí-li však dlužník v uznání i dobu, do které splní, promlčí se právo za 10 let od posledního dne určené doby) (§ 639 NOZ)
-

Uznání dluhu (§ 2053 a násl. NOZ):

- **Konkludentní uznání:**
 - 1) pokud někdo platí úroky, považuje se to za uznání dluhu ohledně částky, z níž se úroky platí
 - 2) plní-li dlužník částečně, má toto částečné plnění účinky uznání zbytku dluhu, pokud lze z okolností usoudit, že tímto uznal i zbytek dluhu
- ne každé písemné potvrzení o uznání dluhu má tedy výše uvedené dva efektivní významy (x inventarizaci faktur)
- viz též **tzv. dlužní úpis** (prohlášení dlužníka o uznání dluhu nebo jiný dlužní úpis)

Záloha a závdavek

Záloha (§ 1807 NOZ):

- plnění před uzavřením smlouvy (tzv. předsmulvní plnění)
 - nebude-li smlouva uzavřena, stává se bezdůvodným obohacením (je třeba vrátit)
 - použije se na plnění závazku
 - *„Má se za to, že co dala jedna strana druhé před uzavřením smlouvy, je záloha.“*
 - rozdíl mezi zálohou a závdavkem:
 - záloha neplní sankční funkci - pokud smlouva nebude uzavřena, bude příjemce povinen zálohu vrátit, a také po uzavření smlouvy se na zálohu bude hledět jako na pouhé plnění, které bude započítáno na plnění smluvního závazku
 - závdavek při nesplnění takto zajištěného závazku propadá
-

Závdavek (§ 1808 NOZ):

- při uzavření smlouvy
 - funkce důkazní:
 - potvrzení o uzavření smlouvy (byl-li závdavek dán, potvrzuje se tím, že smlouva byla uzavřena)
 - strana, která závdavek přijala, nemusí dokazovat, že došlo k smluvnímu konsensu, a důkazní břemeno se přenáší na druhou stranu, která, popírá-li uzavření smlouvy, musí dokázat, že smlouva uzavřena nebyla
 - praktické zejména při smlouvách uzavřených ústně / konkl.
 - funkce zajišťovací:
 - jistota pro případ neplnění dluhu (věřitel si tedy může závdavek podržet až do splnění dluhu)
 - funkce sankční:
 - nesplní-li smlouvu strana, která dala závdavek, propadá závdavek druhé straně; nesplní-li smlouvu strana, která závdavek přijala, zatěžuje ji povinnost vydat 2x závdavku
 - dala-li strana závdavek a bylo-li zároveň ujednáno právo odstoupit od smlouvy, aniž se zvlášť ujednalo odstupné, považuje se závdavek za odstupné
-

Zánik závazků

Zánik závazku s uspokojením věřitele:

- a) *splnění* (§ 1908 a násl. NOZ)
- b) *uplynutí doby* (§ 1980 a násl. NOZ)
- c) *dohoda* (§ 1981 + § 1995 NOZ)
- d) *započtení* (§ 1982 a násl. NOZ)
- e) *odstupné* (§ 1992 NOZ)
- f) *splynutí* (§ 1993 NOZ)

Zánik závazku bez uspokojení věřitele:

- a) *výpověď* (§ 1998 a násl. NOZ)
 - b) *odstoupení* (§ 2001 a násl. NOZ)
 - c) *nemožnost plnění* (§ 2006 a násl. NOZ)
 - d) *zmaření účelu smlouvy* (§ 2001 a násl. NOZ)
 - e) *smrt* (§ 2009 NOZ)
 - f) *neuplatnění práva* (§ 654 a násl. NOZ)
 - g) *úřední úschova* (§ 1953 NOZ)
-

Zánik závazků

Splnění dluhu (§ 1908 a násl. NOZ):

- splněním dluhu závazek zaniká
 - **dlužník musí dluh splnit:**
 - na svůj náklad a nebezpečí, a
 - řádně a včas
 - **vzájemné plnění:**
 - mají-li si strany plnit navzájem, může splnění požadovat jen ta strana, která sama dluh již splnila, nebo je ochotna a schopna splnit dluh současně s druhou stranou
-

Splnění dluhu -

Místo splnění (§ 1955 a násl. NOZ):

- **nepeněžitý dluh:**
 - plní dlužník v místě svého bydliště nebo sídla = zásada „odnosnosti“
 - vznikl-li závazek při provozu závodu, plní se dluh v místě závodu; to platí obdobně, vznikl-li závazek při provozu provozovny
 - **peněžitý dluh:**
 - plní dlužník v místě bydliště nebo sídla věřitele = zásada „donosnosti“
 - lze též platit na účet v bance, jestliže to není v rozporu se sjednanými platebními podmínkami
 - plní-li dlužník peněžitý dluh prostřednictvím poskytovatele platebních služeb, je dluh splněn připsáním peněžní částky na účet poskytovatele platebních služeb věřitele
 - regulace hotovostních plateb – 270.000kč
-

Splnění dluhu –

Splatnost v podnikatelských vztazích (§ 1963, 1964):

- platí pro vztahy:
 - mezi podnikateli navzájem
 - mezi podnikatelem a veřejnoprávní korporací
 - je-li obsahem vzájemného závazku podnikatelů **povinnost dodat zboží nebo službu za úplatu, je cena splatná**, aniž je zapotřebí výzvy k placení, **do 30 dnů ode dne:**
 - doručení faktury nebo jiné výzvy podobné povahy nebo
 - obdržení zboží nebo služby, podle toho, který z těchto dnů nastal později
 - převzetí zboží nebo služby (bylo-li ujednáno převzetí)
-

Splnění dluhu –

Splatnost v podnikatelských vztazích (§ 1963, 1964):

- NOZ tedy stanovuje základní dobu splatnosti jako 30 denní
 - **kratší doba splatnosti:**
 - lze sjednat dobu splatnosti kratší než 30 dnů
 - **delší doba splatnosti:**
 - lze sjednat dobu splatnosti do 60 dnů (bez omezení)
 - lze sjednat dobu splatnosti i delší 60 dnů, ale jen tehdy, pokud to není vůči věřiteli hrubě nespravedlivé
 - ve vztahu k veřejnoprávní korporaci:
 - strany si mohou ujednat delší dobu splatnosti jen tehdy, pokud je to odůvodněno povahou závazku, a
 - doba splatnosti do 60 dnů
 - **nedodržení:**
 - právo dovolat se neúčinnosti, pokud jsou taková ujednání vůči věřiteli hrubě nespravedlivá.
-

Splnění dluhu -

Prodlení dlužníka a věřitele:

- **dlužník je v prodlení:**
 - nesplní svůj dluh řádně a včas
 - **není řádné:** vadné plnění
 - **není včasné:** pozdní plnění
 - není však za prodlení odpovědný, nemůže-li plnit v důsledku prodlení věřitele
 - **věřitel je v prodlení:**
 - nepřijal-li řádně nabídnuté plnění nebo
 - neposkytl-li dlužníku součinnost potřebnou ke splnění dluhu
-

Splnění dluhu -

Prodlení dlužníka a věřitele:

- **věřitel může po dlužníkovi v prodlení:**
 - vymáhat splnění dluhu, anebo
 - může od smlouvy odstoupit za podmínek ujednaných ve smlouvě nebo stanovených zákonem (porušení smlouvy podstatným / nepodstatným způsobem, tzv. fixní závazky)
 - **vedle toho:**
 - úroky z prodlení
 - náhrada škody
 - nebezpečí škody na věci
 - nároky z odpovědnosti za vady
-

Splnění dluhu -

Úrok z prodlení:

- po dlužníkovi, který je v prodlení se splácením peněžitého dluhu, může věřitel, který řádně splnil své smluvní a zákonné povinnosti, požadovat zaplacení úroku z prodlení
 - výše úroku z prodlení:
 - nařízení vlády č. [351/2013](#) Sb. (Výše úroku z prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené ČNB pro první den kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení, zvýšené o 8 procentních bodů.)
 - ALE možnost sjednat si úrok z prodlení v jiné sazbě než stanovené právním předpisem
 - úroky z úroků (tzv. anatocismus) – přípustné
 - věřitel má právo na náhradu škody vzniklé nesplněním peněžitého dluhu jen tehdy, není-li kryta úroky z prodlení
-

Kvittance (§ 1949 NOZ):

- potvrzení o splnění dluhu
 - přijímá-li věřitel plnění, vydá kvitanci dlužníkovi na jeho žádost
 - prodlení věřitele při nevydání kvitance (tj. dlužník může plnění odepřít, nevydá-li mu věřitel zároveň kvitanci)
 - **náležitosti:**
 - jméno dlužníka i věřitele,
 - předmět plnění a
 - místo a čas, kde a kdy byl dluh splněn
 - **domněnky:**
 - kvittance na jistinu, má se za to, že bylo vyrovnáno také příslušenství pohledávky
 - při opakovaných plněních z téhož právního důvodu se má za to, že ten, kdo předloží kvitanci na plnění splatné později, splnil také to, co bylo splatno dříve
-

Dlužní úpis (§ 1952 NOZ):

- prohlášení dlužníka o uznání dluhu nebo jiný dlužní úpis
 - předává se věřiteli (důkazní prostředek o existenci dluhu)
 - **při splnění dluhu:**
 - povinnost věřitele vrátit dlužníkovi dlužní úpis nebo potvrzení o uznání dluhu
 - bylo-li plněno jen částečně, povinnost věřitele vyznačit na dlužním úpisu rozsah částečného plnění
-

Zánik závazků

Uplynutí doby (§ 1980 a násl. NOZ):

- zánik závazku uplynutím sjednané doby
 - tzv. fixní závazky
 - byla-li ve smlouvě ujednána přesná doba plnění, a
 - vyplývá-li ze smlouvy nebo z povahy závazku, že věřitel nemůže mít na opožděném plnění zájem,
zaniká závazek počátkem prodlení dlužníka, ledaže věřitel dlužníku bez zbytečného odkladu oznámí, že na splnění smlouvy trvá (zánikem závazku nastávají tytéž účinky, jako by věřitel od smlouvy odstoupil)
-

Zánik závazků

Dohoda (§ 1981 NOZ):

- tzv. dissoluce
- zrušení závazku dohodou, aniž by vznikl závazek nový (stranám je na vůli ujednat si zánik závazku, aniž bude zřízen závazek nový)
- odpovídá zásadě autonomie vůle (že se obligačně vázané strany mohou zbavit práv a zprostit povinností ze závazku tím, že si to ujednají)

Prominutí dluhu (§ 1995 NOZ):

- nutný souhlas dlužníka (promine-li věřitel dlužníku dluh, má se za to, že dlužník s prominutím dluhu souhlasí, pokud neprojevil bez zbytečného odkladu nesouhlas výslovně nebo plněním dluhu)
 - k prominutí dluhu dojde i v případě, že věřitel vydá dlužníku kvitanci nebo mu vrátí dlužní úpis, aniž dluh splnil
-

Zánik závazků

Započtení (§ 1982 a násl. NOZ):

- dluží-li si strany vzájemně plnění stejného druhu, může každá z nich prohlásit vůči druhé straně, že svoji pohledávku započítává proti pohledávce druhé strany
 - započtením se obě pohledávky ruší v rozsahu, v jakém se vzájemně kryjí; nekryjí-li se zcela, započte se obdobně jako při splnění
 - jednostranné / dohodou

 - **započitatelnost pohledávek:**
 - způsobilé k zápočtu jsou pohledávky existující, uplatnitelné u soudu (pohled. nejistá nebo neurčitá k započtení způsobilá není)
 - způsobilé k zápočtu jsou pohledávky soukromoprávní, vzájemné, stejnorodé (stejného druhu – např. peněžité), splatné (viz dále) a zákonem nevyloučené
 - dohodou jsou započitatelné jakékoliv pohledávky (i pohledávky, které teprve vzniknou)
 - dohodou lze vyloučit započitatelnost pohledávek
-

Odstupné (§ 1992 NOZ):

- ujednají-li si strany, že jedna z nich může závazek zrušit zaplacením odstupného, ruší se závazek zaplacením odstupného obdobně jako při odstoupení od smlouvy
 - je třeba dohody (jednostranně nelze)
 - nepředpokládá se porušení povinnosti
 - nelze uplatnit odstupné, pokud již došlo k (byť k částečnému) plnění
-

Zánik závazků

Splynutí (§ 1993 - 1994 NOZ):

- splyne-li jakýmkoli způsobem právo s povinností v jedné osobě, zaniknou právo i povinnost (tj. jedna osoba se stane dlužníkem i věřitelem)
- splyne-li právo věřitele s povinností toho, kdo závazek zajišťuje, nezaniká tím hlavní dluh

Zánik závazků

Výpověď (§ 1998 a násl. NOZ):

- **závazek lze vypovědět:**
 - ujednají-li si to strany nebo
 - stanoví-li tak zákon
- **je-li závazek vypovězen, zaniká:**
 - uplynutím výpovědní doby
 - účinností výpovědi (lze-li však závazek vypovědět bez výpovědní doby)
- **smlouva na dobu neurčitou + předmět závazku je nepřetržitá nebo opakovaná činnost:**
 - lze závazek zrušit ke konci kalendářního čtvrtletí
 - výpovědí podanou alespoň 3 měsíce předem

nelze vypovědět: pokud se zavázala-li strana zdržet se určité činnosti (např. závazek vůči sousedovi nestavět na svém pozemku) a je-li z povahy závazku zřejmé, že povinnost není časově omezena

Zánik závazků

Výpověď (§ 1998 a násl. NOZ):

smlouva na dobu určitou

- možnost výpovědi nutno sjednat (!!!)

dlouhodobá smlouva na dobu určitou (§ 2000 NOZ):

- byla-li smlouva uzavřena na dobu života nebo dobu delší než 10 let:
 - právo domáhat se zrušení závazku po 10 letech od jeho vzniku, pokud byla tato doba trvání sjednána bez vážného důvodu
 - i tehdy, když byla ujednána z vážného důvodu, avšak došlo k následné změně podmínek
 - zákaz vzdání se práva u fyzické osoby (vzdá-li se strana předem práva domáhat se zrušení závazku, nepřihlíží se k tomu; to neplatí, je-li závázanou stranou právnická osoba)
-

Odstoupení od smlouvy (§ 2001 a násl. NOZ):

- jednostranný adresný úkon, nutno bezodkladně oznámit
- je-li sjednáno či stanoveno

poruší-li strana smlouvu podstatným způsobem:

- může druhá strana bez zbytečného odkladu od smlouvy odstoupit
 - podstatné je takové porušení povinnosti:
 - o němž strana porušující smlouvu již při uzavření smlouvy věděla nebo musela vědět, že by druhá strana smlouvu neuzavřela, pokud by toto porušení předvídala
 - v ostatních případech se má za to, že porušení podstatné není
 - nebezpečí podstatného porušení smlouvy (nepochybně vyplýne z chování druhé strany) + strana na výzvu neposkytne přiměřenou jistotu (§ 2012 NOZ)
-

Zánik závazků

Odstoupení od smlouvy (§ 2001 a násl. NOZ): **poruší-li strana smlouvu nepodstatným způsobem:**

- dodatečná přiměřená lhůta ke splnění
- nesplnění povinnosti v této lhůtě
- odstoupení

Nemožnost plnění (§ 2006 a násl. NOZ):

- stane-li se dluh po vzniku závazku nesplnitelným, zaniká závazek pro nemožnost plnění
 - následná (dodatečná), objektivní, trvalá, faktická i právní, dílčí a celková nemožnost plnění (nesplnitelnost)
 - nikoliv tzv. „ekonomická“ nemožnost plnění (nesplnitelnost) (plnění není nemožné, lze-li dluh splnit za ztížených podmínek, s většími náklady, s pomocí jiné osoby nebo až po určené době)
 - nemožnost plnění prokazuje dlužník
 - částečná nemožnost plnění:
 - zanikne závazek v celém rozsahu, plyne-li z povahy závazku nebo z účelu smlouvy, který byl stranám při uzavření smlouvy znám, že plnění zbytku nemá pro věřitele význam
 - není-li tomu tak, zaniká závazek jen co do této části
-

Smrt (§ 2009 NOZ):

- objektivní následná nemožnost plnění
 - obecně nevede k zániku závazku – právní nástupnictví
 - výjimka: vázanost na osobu dlužníka či věřitele
 - smrtí dlužníka povinnost zanikne, pokud jejím obsahem bylo plnění, jež může být provedeno pouze osobně dlužníkem (např. namalovat obraz)
 - smrtí věřitele pak právo zanikne, bylo-li rovněž omezeno na jeho osobu (např. právo věřitele na to, aby byl zobrazen na obraze)
-

Neuplatnění práva (§ 654 NOZ):

- tzv. prekluze
 - právo zanikne, nebylo-li vykonáno ve stanovené lhůtě
 - jen v případech výslovně uvedených v zákoně
 - k zániku práva soud přihlédne, i když to dlužník nenamítne
 - ustanovení NOZ o běhu promlčecí lhůty platí obdobně i pro prekluzivní lhůtu
-

Právo na ochranu spotřebitele

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- zaměřuje se na vztahy, které vznikají mezi podnikateli na straně jedné (prodejci, výrobci, poskytovatelé služeb) a soukromými osobami jako konečnými odběrateli (zákazníky) na straně druhé
 - právo dává slabší skupině – spotřebitelům – jistá práva, kterých se spotřebitelé nemohou vzdát
 - právo dává silnější skupině – podnikatelům – řadu zákazů a příkazů, jak se mají ve vztahu ke spotřebiteli chovat
 - ochrana i) soukromoprávní + ii) veřejnoprávní
-

Právo na ochranu spotřebitele

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Prameny práva

- NOZ (zák. č. 89/2012 Sb.)
 - zákon o ochraně spotřebitele (zák. č. 634/1992 Sb.)
 - definice řady pojmů spotřebitelského práva, povinností podnikatelů při prodeji výrobků a poskytování služeb, popis klamavé a agresivní obchodní praktiky, definice úkolů orgánů veřejné moci atd.

 - č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru
 - zák. č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě
 - zák. č. 59/1998 Sb., o odp.za škodu způsobenou vadou výrobku
 - zák. č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků
 - zák. č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky
 - zák. č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon
 - zák. č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci
 - zák. č. 146/2002 Sb., o Státní zemědělské a potravinářské inspekci
 - Zák. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
-

Právo na ochranu spotřebitele

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Rekodifikace soukromého práva - NOZ (89/2012 Sb.):

- definice spotřebitele x podnikatele – §§ 419 a 420 NOZ
 - spotřebitelské smlouvy (ustanovení o závazcích ze smluv uzavíraných se spotřebitelem) - §§ 1810 a násl. NOZ
 - obecně (oddíl I – § 1810 NOZ)
 - distanční smlouvy a smlouvy mimo obchodní prostory (oddíl II - § 1820 NOZ)
 - obecná ustanovení, distanční smlouvy, smlouvy mimo obchodní prostory, společná ustanovení (pododdíl 1)
 - finanční služby (pododdíl 2)
 - timesharing (dočasné užívání ubytovacího zařízení a jiné rekreační služby) (oddíl III - § 1852 NOZ)
 - zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě (§ 2158 NOZ)
 - zájezd (§ 2521 NOZ)
 - náhrada škody způsobená vadou výrobku (§ 2939 NOZ)
-

Základní pojmy

§ 1810 a násl. NOZ

- **Spotřebitelské smlouvy** = sml., které se spotřebitelem uzavírá podnikatel
 - **Spotřebitel** (§ 419 NOZ) = *každý člověk*, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.
 - **Podnikatel** (§ 420 a násl. NOZ) = kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku
-

Obecné zásady

- **Informační povinnost podnikatele** (o sobě, o zboží, ceně, nákladech na dodání, právech spotřebitele, apod.)
 - **Zákaz odchýlení se od zákona v neprospěch spotřebitele** (kratší lhůta pro odstoupení, kratší záruční doba, apod.)
 - V nejasnostech **výklad smlouvy ve prospěch spotřebitele**
 - **Zakázaná ujednání zakládající nepřiměřenou nerovnováhu** (zvláště zakázaná ujednání srov. § 1814 NOZ)
 - Speciální pravidla **pro tzv. rozhodčí doložky** (zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení)
-

Jasnost a srozumitelnost sdělení

- **§ 1811 (1) NOZ : Veškerá sdělení vůči spotřebiteli musí podnikatel učinit jasně a srozumitelně v jazyce, ve kterém se uzavírá smlouva.**
 - **§ 1812 (1) NOZ : Lze-li obsah smlouvy vyložit různým způsobem, použije se výklad pro spotřebitele nejpříznivější.**
 - jasnost a srozumitelnost sdělení je třeba vnímat ve dvou podobách – formální a obsahové
 - po stránce formální musí být sdělení čitelné
 - musí být zjistitelný obsah sdělení (v rozporu s tímto požadavkem mohou být sdělení psaná příliš malým písmem, v různých znepráhledňujících formálních odděleních (např. rámečky, okrajové části webových stránek), skryté odkazy na podmínky mimo vlastní text smlouvy, sdělení schovaná v částech, kam systematicky nepatří
-

Informační povinnost

§ 1811 (2) NOZ: Směřuje-li jednání stran k uzavření smlouvy a tyto skutečnosti nejsou zřejmé ze souvislostí, sdělí podnikatel spotřebiteli v dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy nebo před tím, než spotřebitel učiní závaznou nabídku

- a) svoji totožnost, popřípadě telefonní číslo nebo adresu pro doručování elektronické pošty nebo jiný kontaktní údaj,
 - b) označení zboží nebo služby a popis jejich hlavních vlastností,
 - c) cenu zboží nebo služby, případně způsob jejího výpočtu včetně všech daní a poplatků,
 - d) způsob platby a způsob dodání nebo plnění,
-

Právo na ochranu spotřebitele

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- e) náklady na dodání, a pokud tyto náklady nelze stanovit předem, údaj, že mohou být dodatečně účtovány,
 - f) údaje o právech vznikajících z vadného plnění, jakož i o právech ze záruky a další podmínky pro uplatňování těchto práv,
 - g) údaj o době trvání závazku a podmínky ukončení závazku, má-li být smlouva uzavřena na dobu neurčitou,
 - h) údaje o funkčnosti digitálního obsahu, včetně technických ochranných opatření, a
 - i) údaje o součinnosti digitálního obsahu s hardwarem a softwarem, které jsou podnikateli známy nebo u nichž lze rozumně očekávat, že by mu mohly být známy.
-

Informační povinnost

§ 1811 (3) NOZ : Ustanovení § 1811 (2) NOZ (viz výše) se nepoužije na smlouvu

- a) uzavíranou za účelem vyřizování záležitostí každodenního života, pokud má dojít k vzájemnému plnění bezprostředně po jejím uzavření, a
 - b) o dodání digitálního obsahu, pokud byl dodán na hmotném nosiči.
-

Obecný zákaz ujednání dle § 1812 a § 1813 NOZ

- § 1812 odst. 2 NOZ: K ujednáním odchylujícím se od ustanovení zákona stanovených k ochraně spotřebitele se nepřihlíží. To platí i v případě, že se spotřebitel vzdá zvláštního práva, které mu zákon poskytuje.
 - § 1813 NOZ: Má se za to, že zakázána jsou ujednání, která zakládají v rozporu s požadavkem přiměřenosti významnou nerovnováhu práv nebo povinností stran v neprospěch spotřebitele. To **neplatí** pro ujednání o předmětu plnění nebo ceně, pokud jsou spotřebiteli poskytnuty jasným a srozumitelným způsobem.
 - oproti současné úpravě ochrana dle § 1812 odst. 2 NOZ dopadá pouze na ustanovení chránící spotřebitele v NOZ, a nikoliv na celý právní řád jako celek
 - z důvodu užší úpravy poskytované § 1812 odst. 2 NOZ lze předpokládat, že dojde k častější aplikaci zákazu ujednání než tomu bylo doposud
-

Nepřípustná ustanovení spotřebitelských smluv

- Zvláště zakázaná ujednání dle § 1814 NOZ - spotřebitelské smlouvy **nesmí obsahovat zejména smluvní ujednání**, která:
 - vyklučují nebo omezují odpovědnost dodavatele za jednání či opomenutí, kterým byla spotřebiteli způsobena smrt či újma na zdraví (např. při provozu dopravních prostředků),
 - vyklučují nebo omezují práva spotřebitele při uplatnění odpovědnosti za vady či odpovědnosti za škodu (např. zkrácená záruční doba,
 - vykloučení možnosti odstoupení od smlouvy při výskytu neodstranitelné vady,
 - opravňují dodavatele odstoupit od smlouvy bez smluvního či zákonného důvodu a spotřebitele nikoliv,
-

Nepřípustná ustanovení spotřebitelských smluv

- Zvláště zakázaná ujednání dle § 1814 NOZ - spotřebitelské smlouvy nesmí obsahovat zejména smluvní ujednání, která:
 - opravňují dodavatele, aby bez důvodů hodných zvláštního zřetele vypověděl smlouvu na dobu neurčitou bez přiměřené výpovědní doby, zavazují spotřebitele k plnění podmínek, s nimiž se neměl možnost seznámit před uzavřením smlouvy,
 - opravňují dodavatele ke zvýšení ceny zboží či služeb (např. při smlouvě o dílo), aniž by spotřebitel byl oprávněn od smlouvy odstoupit, je-li cena sjednaná v době uzavření smlouvy při splnění podstatně překročena,
 - dovolují dodavateli převést práva a povinnosti ze smlouvy bez souhlasu spotřebitele, dojde-li převodem ke zhoršení dobytnosti nebo zajištění pohledávky spotřebitele.
-

Nepřípustná ustanovení spotřebitelských smluv

- soud je povinen zkoumat zdánlivost nepřiměřených ujednání z úřední moci (ex offa)
 - spotřebitel nemusí namítat nepřiměřenost, nemusí se jí dovolávat
 - pokud přitom obecně soud dospěje k závěru, že ujednání je nepřiměřené, má vůle stran ohledně právních následků pouze omezený význam, např. může dojít ke zhojení neurčitosti právního jednání (§ 553 odst. 2 NOZ)
 - podobně NOZ dává prostor spotřebiteli, aby se, přestože je ujednání nepřiměřené, takového ujednání dovolal (§ 1815 NOZ - K nepřiměřenému ujednání se nepřihlíží, ledaže se jej spotřebitel dovolá).
-

Uzavírání smluv distančním způsobem

- „smlouvou uzavřenou na dálku“ se rozumí jakákoli smlouva týkající se zboží nebo služeb uzavřená mezi dodavatelem a spotřebitelem v rámci systému organizovaného prodeje na dálku nebo systému poskytování služeb prováděného dodavatelem, který pro účely smlouvy používá až do dne uzavření smlouvy výhradně jeden nebo více komunikačních prostředků na dálku
-

Právo na ochranu spotřebitele

Komunikační prostředky na dálku

- Tiskovina bez adresy nebo s adresou
 - Reklama v tisku s objednávkovým formulářem
 - Standardní dopis
 - Katalog
 - Telefon s lidskou účastí nebo s automatem
 - Rozhlas
 - Videofon, Fax, Videotext (mikropočítač)
 - Elektronická pošta
 - Faxový přístroj (fax)
 - Televize (teleshopping)
-

Právo na ochranu spotřebitele

Práva spotřebitele u smluv uzavíraných na dálku

- Právo na poskytnutí potřebných údajů / informací (úplný výčet § 1820, § 1826 NOZ)
 - náklady na prostředky komunikace na dálku, pokud se liší od základní sazby,
 - údaj o případné povinnosti zaplatit zálohu
 - v případě, že se jedná o smlouvu, jejímž předmětem je opakované plnění, nejkratší dobu, po kterou bude smlouva strany zavazovat,
 - pokud lze využít práva na odstoupení od smlouvy, podmínky, lhůtu a postupy pro uplatnění tohoto práva
 - údaj, že v případě odstoupení od smlouvy ponese spotřebitel náklady spojené s navrácením zboží aj.
-

Právo na ochranu spotřebitele

Právo na odstoupení od smlouvy

- Spotřebiteli vzniká právo odstoupit od smlouvy v případě spotřebitelské smlouvy uzavřené distančním způsobem nebo mimo obchodní prostory, nejde-li o (ii) smlouvu, u níž je odstoupení od smlouvy vyloučeno, nebo o (i) smlouvu vyloučenou z působnosti této právní úpravy (§ 1840 NOZ)
 - Občanský zákoník zdůrazňuje povinnost podnikatele informovat spotřebitele o možnosti odstoupení od smlouvy. Podle § 1820 odst. 1 písm. f), g) a h) NOZ musí podnikatel před uzavřením smlouvy informovat spotřebitele o podmínkách, lhůtě a postupu pro uplatnění tohoto práva
 - formulář pro odstoupení od smlouvy (nařízení vlády č. [363/2013 Sb.](#)). Z § 1830 NOZ vyplývá možnost podnikatele nabízet vzorový formulář k odstoupení od smlouvy a jeho odeslání i na svých internetových stránkách
-

Právo na odstoupení od smlouvy

- Spotřebitel má právo odstoupit od smlouvy ve lhůtě čtrnácti dnů bez uvedení důvodu. Lhůta běží ode dne uzavření smlouvy, v případě kupní smlouvy ode dne převzetí (poslední dodávky) zboží.
 - Lhůta pro odstoupení se přitom považuje za zachovanou, pokud spotřebitel v jejím průběhu odešle podnikateli oznámení, že od smlouvy odstupuje (§ 1818 NOZ)
 - Nebyl-li spotřebitel poučen o právu odstoupit od smlouvy, může spotřebitel od smlouvy odstoupit do jednoho roku a čtrnácti dnů ode dne počátku běhu lhůty pro odstoupení.
 - Jestliže však byl spotřebitel poučen o právu odstoupit od smlouvy v této lhůtě, běží čtrnáctidenní lhůta pro odstoupení ode dne, kdy spotřebitel poučení obdržel.
-

Odstoupení od smlouvy - výjimky

- zboží, které bylo individuálně upravené podle požadavků spotřebitele
 - smlouvy o poskytování služeb, pokud bylo s poskytováním služby se souhlasem spotřebitele započato před uplynutím ochranné lhůty
 - audio a video nahrávky a počítačové programy, pokud spotřebitel poruší obal nosiče,
 - ubytování, doprava a zábavní služby, pokud mají být poskytnuty v konkrétním termínu
 - dodávky novin a časopisů či zboží, jehož cena závisí na vývoji finančních trhů
-

Odstoupení od smlouvy – vyloučené smlouvy

- Ustanovení tohoto pododdílu se nepoužijí na smlouvu:

- a) jejímž předmětem je poskytování sociálních služeb, sociálního bydlení, péče o děti a podpora osob, které se trvale nebo dočasně nacházejí v nouzové situaci,
 - b) jejímž předmětem je poskytování zdravotní péče,
 - c) jejímž předmětem je sázka, hra nebo los,
 - d) jejímž předmětem je vznik, převod či zánik práva k nemovité věci a nájem bytu,
 - e) jejímž předmětem je výstavba nové budovy a podstatná přestavba budovy,
 - f) o zájezdu,
-

Odstoupení od smlouvy – vyloučené smlouvy

- Ustanovení tohoto pododdílu se nepoužijí na smlouvu:

g) o dodávce potravin, nápojů nebo jiného zboží běžné spotřeby dodávaného do spotřebitelovy domácnosti nebo do jiného místa, které spotřebitel určil,

h) o přepravě osoby,

i) uzavřenou při použití prodejních automatů nebo automatizovaných obchodních prostor, nebo

j) uzavřenou s poskytovatelem veřejně dostupné služby elektronických komunikací prostřednictvím telefonního automatu za účelem jeho používání nebo uzavřenou za účelem jediného spojení spotřebitele telefonem, faxem nebo internetem.

Nakupování mimo obchodní prostory

- Platí obdobná práva jako u smluv uzavíraných na dálku
 - Za smlouvu uzavřenou mimo prostor obvyklý pro podnikatelovo podnikání se považuje také smlouva uzavřená
 - a) v prostoru obvyklém pro podnikatelovo podnikání, pokud k jejímu uzavření došlo bezprostředně poté, co podnikatel oslovil spotřebitele mimo tyto prostory, a
 - b) během zájezdu organizovaného podnikatelem za účelem propagace a prodeje zboží či poskytování služeb.
-

Zákon o ochraně spotřebitele

Zákon o ochraně spotřebitele

- pojmy spotřebitel, dodavatel, prodávající
 - omezený význam ve vztahu k některým službách, zejména finančním
 - zákaz diskriminace spotřebitele (§ 6 ZoS)
 - obvyklá kvalita zboží nebo služeb (§ 3 ZoS)
 - vyřízení reklamace (§ 19 ZoS)
 - sdružení na ochranu spotřebitele (§ 26 ZoS) – možnost domáhat se zdržení používání nepřiměřených ujednání
-

Zákon o ochraně spotřebitele

Jak reklamovat:

- Z důvodu případného následného soudního sporu je vhodné uplatňovat reklamaci písemnou formou, resp. trvat na vydání potvrzení o reklamaci, pokud tak prodávající neučinil automaticky. Vždy je třeba při reklamaci uvést vadu, kterou kupující věci vytýká, a jaké právo, které je kupujícímu zákonem přiznáno, kupující uplatňuje.
 - Prodávající je povinen spotřebiteli vydat potvrzení o tom, kdy spotřebitel právo uplatnil, co je obsahem reklamace a jaký způsob vyřízení reklamace spotřebitel požaduje; a dále potvrzení o datu a způsobu vyřízení reklamace, včetně potvrzení o provedení opravy a době jejího trvání, případně písemné odůvodnění zamítnutí reklamace. Tuto povinnost mají i jiné osoby určené k provedení opravy.
-

Vybraná práva spotřebitele:

- vůči kupujícímu je za vady odpovědný výlučně prodávající
 - ten je povinen převzít zboží k reklamaci
 - často se stává, že se spotřebitel s reklamací obrací na výrobce, dovozce, či opravny, které nemají s předmětnou reklamací nic společného. Tyto osoby nejsou povinny reklamaci kupujícího vyřídit, i když na ně prodávající odkazuje. Může se stát, že se reklamací budou dobrovolně zabývat, nicméně se toho na nich kupující nemůže v žádném případě domáhat.
 - výjimkou je pouze situace kdy prodávající v záručním listě určí jiného podnikatele, který je povinen opravu provést namísto prodávajícího (tzv. záruční servis). Tímto způsobem určený záruční servis je kupující povinen využít k provedení záruční opravy v případě, jestliže je umístěn v místě prodeje nebo v místě pro kupujícího bližším.
-

Zákon o ochraně spotřebitele

§ 13 ZoS:

- Prodávající je povinen spotřebitele řádně informovat o rozsahu, podmínkách a způsobu uplatnění práva z vadného plnění (dále jen „reklamace“), spolu s údaji o tom, kde lze reklamaci uplatnit.

§ 19 ZoS:

- Prodávající je povinen přijmout reklamaci v kterékoli provozovně, v níž je přijetí reklamace možné s ohledem na sortiment prodávaného zboží nebo poskytovaných služeb, případně i v sídle nebo místě podnikání.
 - Prodávající je povinen spotřebiteli vydat písemné potvrzení o tom, kdy spotřebitel právo uplatnil, co je obsahem reklamace a jaký způsob vyřízení reklamace spotřebitel požaduje; a dále potvrzení o datu a způsobu vyřízení reklamace, včetně potvrzení o provedení opravy a době jejího trvání, případně písemné odůvodnění zamítnutí reklamace. Tato povinnost se vztahuje i na jiné osoby určené k provedení opravy.
-

§ 19 ZoS:

- V provozovně musí být po celou provozní dobu přítomen pracovník pověřený vyřizovat reklamace.
 - Prodávající nebo jím pověřený pracovník rozhodne o reklamaci ihned, ve složitých případech do tří pracovních dnů. Do této lhůty se nezapočítává doba přiměřená podle druhu výrobku či služby potřebná k odbornému posouzení vady. Reklamace včetně odstranění vady musí být vyřízena bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů ode dne uplatnění reklamace, pokud se prodávající se spotřebitelem nedohodne na delší lhůtě. Marné uplynutí této lhůty se považuje za podstatné porušení smlouvy.
 - Při prodeji nebo poskytování služeb mimo ohlášenou provozovnu je prodávající povinen k informacím podle § 13 písemnou formou poskytnout zejména název nebo jméno a adresu prodávajícího, kde může spotřebitel i po ukončení takového prodeje nebo poskytování služeb uplatnit reklamaci.
-

Rozhodčí řízení ve spotřebitelských věcech

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Sjednání rozhodčí doložky (resp. smlouvy) ve spotřebitelských smlouvách:

- sjednává-li se rozhodčí smlouva pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv, musí být sjednána samostatně a nikoliv jako součást podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní; jinak je neplatná.
 - s dostatečným předstihem před uzavřením rozhodčí smlouvy poskytne podnikatel spotřebiteli náležité vysvětlení, aby byl schopen posoudit, jaké důsledky pro něho mohou uzavřením rozhodčí smlouvy nastat. Náležitým vysvětlením se rozumí vysvětlení všech následků rozhodčí smlouvy.
-

Rozhodčí řízení ve spotřebitelských věcech

Náležitosti rozhodčí smlouvy:

- rozhodčí smlouva musí obsahovat také pravdivé, přesné a úplné informace o:
 - a) rozhodci nebo o tom, že rozhoduje stálý rozhodčí soud,
 - b) způsobu zahájení a formě vedení rozhodčího řízení,
 - c) odměně rozhodce a předpokládaných druzích nákladů, které mohou spotřebiteli v rozhodčím řízení vzniknout a o pravidlech pro jejich přiznání,
 - d) místu konání rozhodčího řízení,
 - e) způsobu doručení rozhodčího nálezu spotřebiteli a
 - f) tom, že pravomocný rozhodčí nález je vykonatelný.
-

Rozhodčí řízení ve spotřebitelských věcech

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Odlišné nároky na osobu rozhodce:

- Rozhodcem určeným rozhodčí doložkou **pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv** může být jen osoba, která je zapsána **v seznamu rozhodců** vedeném Ministerstvem spravedlnosti + pro zápis se požaduje VŠ právnické (Mgr.) vzdělání

 - Při rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv je rozhodce **povinen před zahájením projednávání věci stranám sdělit**, zda v posledních **3 letech** vydal nebo se podílel na vydání rozhodčího nálezu nebo zda je rozhodcem v dosud neskončeném rozhodčím řízení ve sporu, jehož účastníkem byla či je některá ze stran.
-

Rozhodčí řízení ve spotřebitelských věcech

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Nový důvod pro zrušení rozhodčího nálezu:

- **POKUD:** rozhodce nebo stálý rozhodčí soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve **zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem**
-

Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů = ADR - alternative dispute resolution**
 - cílem ADR je dospět ke smírnému urovnání sporu a dohodě stran
 - ADR je institut založený na hledání oboustranně přijatelné dohody stran sporu
 - subjekty na rozdíl od soudů nemají pravomoc sami o předmětu sporu závazně rozhodnout nebo strany sporu k dohodě donucovat
 - vzhledem k tomu, že institut ADR je založen na dohodě stran, může být efektivní zejména při řešení sporů se seriózními podnikateli, kterým záleží na korektních vztazích se svými zákazníky
-

Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Seznam subjektů mimosoudního řešení spotřebitelských sporů:

- Český telekomunikační úřad
- Energetický regulační úřad
- Finanční arbitr
- Česká obchodní inspekce
- Česká advokátní komora
- Sdružení českých spotřebitelů, z.ú.

Podrobnější informace (kategorie sporů, procesní pravidla, atd.) o jednotlivých subjektech mimosoudního řešení spotřebitelských sporů naleznete na příslušných stránkách uvedených subjektů či MPO

Kompetence České obchodní inspekce:

- NOZ nestanoví oprávnění ČOI k vymáhání příslušných ustanovení tohoto zákona. NOZ nelze považovat za zvláštní právní předpis ve smyslu ust. § 2 zákona č. 64/1986 Sb. Jedná se o soukromoprávní předpis upravující občanskoprávní vztah, kdy každý z účastníků má rovné postavení, na rozdíl od vztahů veřejnoprávních, které jsou charakteristické ovlivňováním právního postavení účastníků zpravidla státními orgány. V této oblasti tedy ČOI postihuje jednání, které je v rozporu se zákonem č. 634/1992 Sb., konkrétně pak nedodržení jeho ustanovení § 13 a § 19, která upravují po formální stránce průběh reklamačního řízení.
 - Avšak pokud spotřebitel není s vyřízením reklamace spokojen po obsahové stránce, tj. zejména se zamítnutím reklamace, popř. s nedostatečným uspokojením nároků z reklamace, která byla uznána, pak dochází k občanskoprávnímu sporu, který může rozhodnout pouze soud (popřípadě stranami zvolený rozhodce).
-